

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № <u>278</u>	дата <u>06.01.</u> 20 <u>21</u> г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17 тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Методиев Петров

за материалите, представени от участниците в конкурса за заемане на академичната длъжност „*доцент*“ по професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“ (Националноосвободително движение на македонските и тракийските българи (1878 – 1919), за нуждите на секция „История на българския национален въпрос“, обявен в „Държавен вестник“, бр. 110 от 29 декември 2020 г.

За участие в обявения конкурс са се явили *гл. ас. д-р Слави Славов* и *гл. ас. д-р Войн Божинев*. Наличието на двама кандидати изисква сравнение между участниците и заключително становище, даващо предимство на единия от тях.

За конкурса *гл. ас. д-р Слави Славов* е представил две научни монографии. Основен хабилитационен труд на кандидата е книгата „*ВМОРО между фанфарите на Хуриета и грохота на оръдията (1908 – 1912)*“. Бургас. Изд. „*Либра Скорп*“, 2018 г.

Трудът се състои от предговор, две глави, заключение и списък на използваните извори и литература. В предговора е направен обширен историографски преглед, представено е състоянието на научните изследвания по темата, обяснени са някои ключови за изложението понятия, разкрити са основните процеси и тенденции, характерни за ВМОРО в годините след Илинденско-Преображенското въстание. Изложението се състои от две глави. В първата са разгледани промените, които настъпват с ВМОРО след Младотурската революция и обявяването

на т.нар. Хуриет. Показано е дълбокото разделение между двете основни течения в организацията, което при новите условия допълнително се задълбочава. Тук основният извод на автора е, че въпреки прекратяването на въоръжената дейност и разформироването на четите Вътрешната организация продължава да съществува като фактор, паралелно със създаващите се политически партии на българите в Оманската империя. Заедно с това са показани сложните и променливи отношения на ВМОРО с официална София. Втората глава разглежда постепенното усилване на репресивните тенденции в младотурския режим, отдръпването на ръководителите на Вътрешната организация от легалната дейност и връщането към линията на въоръжена борба. Тук отново се разкриват сложните отношения вътре в организацията, проблемите около нейното възстановяване, противоборството между фракциите, ролята на българската държава. Основните изводи и обобщения са изведени в заключението, чийто обем е съобразен с цялостния обем на книгата.

Главните научни приноси на труда са в уплътняването на представата за ВМОРО през този сложен и недостатъчно проучен период. Направен е своеобразен разрез на нейното състояние и развитие, на множеството ѝ идейно-организационни превъплъщения. Съвсем конкретни са достиженията на автора за разкриването на многопластовите контакти на ръководителите на ВМОРО с българската държава. За пръв път, и то изключително детайлно, благодарение на привличането на почти неизвестен изворов материал, е показана помощта, която ВМОРО получава от българското правителство, както и механизмите, чрез които това се осъществява.

Като препоръка бих отбелязал, че авторът е можел да отдели повече внимание на взаимодействието на ВМОРО с другия български фактор в Македония и Одринско – Екзархията. Общото ми впечатление от монографията е, че тя представлява научен труд със значим принос в

българската историография, занимаваща се с проблемите на македоно-одринското освободително движение.

Другата книга на кандидата е „ВМОРО от Илинден до Балканската война (1903–1912)”. София, Изд. „Симолени–94”, 2016, Тъй като тази монография не е основен хабилизационен труд, само ще маркирам нейното присъствие сред конкурсните материали. Ще отбележа, че тя също представлява стойностно научно изследване, в което са изложени цялостните постижения на автора в тази област и неслучайно е номинирана в конкурса „Помощ за книгата“ към Министерството на културата.

Проблемите на българското националноосвободително движение в Македония и Тракия са засегнати и в редица самостоятелни публикации на кандидата. За нуждите на конкурса той е представил общо 44 научни публикации във формат на студии и статии, от които 18 са студии. Славов е участник в множество международни и национални научни форуми, както и в съставителството на научно-приложни трудове. Такива са документалните сборници „Извори за Балканските войни”. С., 2015 г. и „Българите и Голямата война”. С., 2016.

В предоставената справка гл. ас. Славов е посочил 83 забелязани от него цитирания. Сред тях има и немалко цитирания от чужди автори, което е индикация за интереса към неговите публикации в чужбина. Освен това кандидатът е автор на множество научни рецензии и отзиви за монографии, сборници и научни конференции. Взел е участие във важни национални проекти, сред които е „България – извори и документи“, подкрепен от Европейския социален фонд на ЕС.

Основният хабилизационен труд, с който *гл. ас. д-р Войн Божинов* се явява на конкурса, е „*Управлението на деветнадесетомайците 19 май 1934 – 22 януари 1935 година*”. ИК „Арка”, С., 2017.

Книгата се състои от „встъпителни думи”, три глави и „послеслов”. В структурата на труда се забелязва известен дисбаланс – първа глава, която изцяло е посветена на описанието на институциите и политическата система на Третата българска държава до преврата от 19 май, като че ли прекалено утежнява изложението, докато послесловът, играещ роля на заключение, е едва две страници и половина. Липсва и историографски преглед, макар и с мотивировката на автора, че го прави за улеснение на читателя. Във втора и трета глава, същинската част от изложението, се проследяват идеологията на деветнадесетомайците, пътя им към властта, влиянието и амбициите им да обновят държавата, мероприятията им във всички сфери от политическия, стопанския и обществения живот. Сравнително детайлно е засегнат и въпросът за отношението на новия режим към националноосвободителните организации и по-специално към ВМРО. Един от акцентите в изследването е закономерното влошаване на отношенията и последвалият конфликт между деветнадесетомайците и цар Борис III. На фона на интересния исторически разказ не мога да не отбележа обстоятелството, че трудът напълно излиза от хронологичните и тематичните рамки на конкурса, което е видно от самото му заглавие.

Кандидатът представя още две монографии, които не са основен хабилитационен труд – „Република Македония в съвременната геополитика”. ИК „Гутенберг” С., 2017. и „Социалистическа Югославия в агония 1980 – 1989”. ИК „Арка”, С., 2019. В тях се третираат проблеми от съвременната балканска история и мястото на (Северна) Република Македония в сложния балкански геополитически възел. Двете монографии също излизат от тематичните и хронологични рамки на обявения конкурс.

В. Божинов представя общо 39 публикации във вид на студии и статии, от които 1 е студия. Значителна част от статиите са публикувани в чужди издания, което е безспорно достойнство на автора. Освен това кандидатът е автор на две глави от колективни монографии, участвал е в

редица международни и национални научни форуми, както и в четири национални и международни проекта.

От представените публикации няколко статии имат в една или друга степен отношение към профила на конкурса. Това се отнася преди всичко за двете публикации, посветени на България и Младотурската революция, където се засягат накратко, наред с обявяването на Независимостта, и проблемите на българското националноосвободително движение в Македония и Тракия.

Продукцията на гл. ас. Божинов е разнообразна като тематика. За нея е характерен един широк времеви и тематичен диапазон. Трудовете и публикациите му засягат в различна степен проблеми на българската политическа история, на тоталитарните и авторитарните идеологии, на геополитиката, политологията, дори изобразителното изкуство. Езикът е четивен, образен, на места като че ли твърде публицистичен. Тезите, макар и поднесени интригуващо, невинаги са аргументирани достатъчно убедително, като е дадено предимство на информацията от периодичния печат или други средства за масово осведомяване. Основната ми бележка е тази, че повечето публикации нямат връзка или имат само косвено отношение към темата на конкурса. Тематично представените от В. Божинов материали могат да бъдат групирани в няколко основни направления: различни аспекти от политическата история на България в периода между двете световни войни, с акцент върху авторитарните и крайнодесните формации; проблемите на Титова Югославия и нейния разпад; Република Македония в рамките на социалистическа Югославия и като самостоятелен държавен субект.

Двамата кандидати, явили се на конкурса, представят сериозна като обем научна продукция. Депозираните от тях материали съответстват на ЗРАСРБ, както и на останалите нормативни документи. И двамата участници покриват категорично минималните наукометрични изисквания

за заемане на академичната длъжност „доцент”. Но за един конкурс от значение е не само общият обем научна продукция, а и това дали и в каква степен научните изследвания на дадения кандидат имат допирни области с профила на конкретния конкурс.

Имайки предвид горното, предлагам на уважаемото Научно жури да предложи на Научния съвет на ИИСТИ **да избере гл. ас. д-р Слави Славов на академичната длъжност „доцент”** за обявения конкурс за нуждите на секция „История на българския национален въпрос”.

03.04.2021

доц. д-р Иван Петров

Благоевград